

Ilona Kędzierska

STUDIA EKONOMICZNE W OCENIE STUDENTÓW I ABSOLWENTÓW KIERUNKÓW EKONOMICZNYCH

ECONOMIC STUDIES IN THE ASSESSMENT OF GRADUATES ECONOMIC DIRECTIONS

Instytut Rachunkowości, Uniwersytet Szczeciński w Szczecinie
ul. Adama Mickiewicza 64, 71–101 Szczecin, e-mail: ilona.kedzierska@gmail.com

Summary. Opinions of students and graduates repeatedly overtake guides or advertisement in mass-media concerning education at universities. It also is possible to meet with a phenomenon where one negative opinion will have much stronger effect than ten positive ones. That is why taking care of the appropriate offer of directions on universities is becoming so important. Getting acquainted with the opinion of students as well as graduates of economic specializations, concerning the way into which they perceive their present or past study period is a primary goal of this article. The replies to some of the survey questions can point in what way programs of studies should be changed in order to raise the attractiveness of offered directions.

Słowa kluczowe: ankietyzacja studentów i absolwentów, program studiów, uczenie się.
Key words: learning, program of studies, questionnaire survey held among students and graduates.

WSTĘP

W 2009 roku studenci kierunku: finanse i rachunkowość Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego w Szczecinie przeprowadzili ocenę programu nauczania przedmiotów związanych z rachunkowością; nie wszystkie przedmioty są uznawane przez nich za przydatne (Jagoda 2009). Tego typu opinie wielokrotnie przedstawiali zarówno studenci, jak i absolwenci wielu uczelni krajowych.

Opinie studentów i absolwentów, dotyczące określonych wydziałów, kierunków studiów, znacznie wyprzedzają treści informatorów czy reklam medialnych, dotyczące oferty wybranej uczelni wyższej. Należy zwrócić uwagę, że 1 negatywna opinia odbija się szerszym echem niż 10 opinii pozytywnych. Dlatego tak ważne jest zadbanie o właściwą ofertę.

Głównym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie opinii studentów, a także absolwentów kierunków ekonomicznych nt. ukończonych bądź trwających studiów. Uzyskane odpowiedzi na pytania ankietowe mogą pomóc w określeniu kierunków zmian programów studiów i zwiększeniu atrakcyjności oferowanych kierunków. Motywem do napisania tego artykułu stały się m.in. własne obserwacje autorki oraz rozmowy ze studentami ostatnich lat i z absolwentami uczelni.

MATERIAŁ I METODY

Podstawą zapoznania się z opinią studentów oraz absolwentów kierunków ekonomicznych stały się przeprowadzone badania ankietowe. Ankieta została skierowana do studen-

tów wszelkich kierunków ekonomicznych różnych uczelni w Polsce. Przeprowadzono ją za pośrednictwem serwisu internetowego: ankieta.pl.

Ze względu na małą liczbę próby zrealizowane badanie nie ma charakteru reprezentatywnego. Jego wyniki można zatem odnosić jedynie do przebadanej grupy studentów i absolwentów uczelni wyższych (Statystyka 1998).

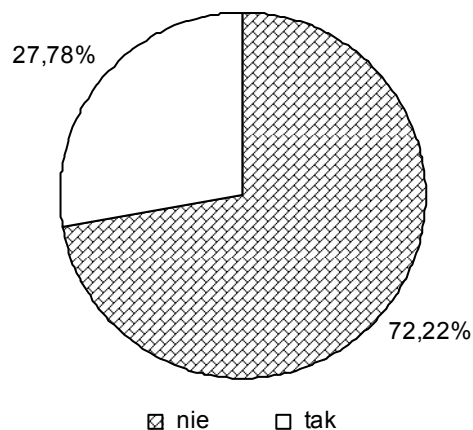
WYNIKI I DYSKUSJA

Ankiety wypełniło 90 respondentów. Zdecydowaną większość (88% ankietowanych) stanowili studenci i absolwenci Uniwersytetu Szczecińskiego. Pozostali badani studiowali w Szkole Głównej Handlowej, na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, Uniwersytecie Gdańskim, w Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie, Akademii Rolniczej, na Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym, w Akademii Morskiej, na Politechnice Koszalińskiej, w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Pile. W badaniu wzięło udział 58 kobiet oraz 32 mężczyzn. Wśród tych osób 42% posiada wykształcenie wyższe magisterskie, 17% wykształcenie wyższe licencjackie, zaś pozostali w dniu wypełniania ankiety posiadali wykształcenie średnie. Prawie połowa badanych pracuje (32% tylko pracuje, 16% pracuje i studiuje jednocześnie), a 8% obecnie poszukuje pracy bądź zajmuje się domem. Pozostali respondenci to studenci, spośród których na piątym roku studiów magisterskich jest 8 osób, na trzecim roku studiów licencjackich – 5 osób, zaś na drugim roku uzupełniających studiów magisterskich są 4 osoby; 23 osoby studiują na innym roku niż wskazany w ankiecie.

Pytania ankietowe zostały podzielone na 3 kategorie: przydatność wiedzy ze studiów w życiu zawodowym, ocena odbytych / odbywanych studiów, plany dalszego poszerzania wiedzy w zakresie nauk ekonomicznych.

Pierwsze 2 pytania ankiety miały na celu zapoznanie się ze stosunkiem osób pracujących w wyuczonym zawodzie do osób pracujących ogółem oraz z przydatnością zdobytej przez lata nauki wiedzy w życiu zawodowym studentów oraz absolwentów kierunków ekonomicznych.

Odpowiedzi badanych na pytanie: Czy pracuje Pan / Pani w wykształconym zawodzie? (odpowiedzi: tak, nie) przedstawia rys. 1.

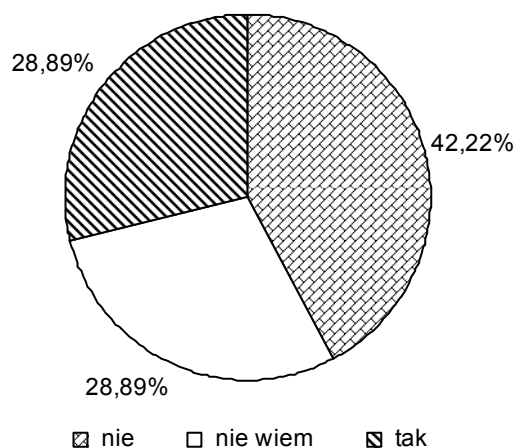

Rys. 1. Osoby, które pracują w wyuczonym zawodzie
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Spośród 90 osób, które wypełniły ankietę, 65 nie pracuje w wykształconym zawodzie. Na 43 osoby pracujące ponad połowa pracuje w wyuczonym zawodzie.

Kolejne pytanie było powiązane z pytaniem pierwszym. Na pytanie: Czy wiedza zdobyta podczas studiów przydaje się w Pana / Pani obecnej pracy? możliwe było udzielenie jednej z 3 odpowiedzi: tak, nie, nie wiem.

Procentowy rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia rys. 2. Można zauważyć, że tyle samo badanych uznało wiedzę zdobytą w czasie studiów za przydatną w pracy i tyle samo nie potrafiło tego stwierdzić jednoznacznie (po 26 osób). Większość (38 osób) stwierdziła, że wiedza przekazana przez nauczycieli akademickich nie jest im przydatna w pracy zawodowej. Tak jak w przypadku pierwszego pytania, można stwierdzić, iż 60% pracujących uważa wiadomości uzyskane w trakcie nauki na uczelni wyższej za przydatne podczas wykonywania obowiązków zawodowych.

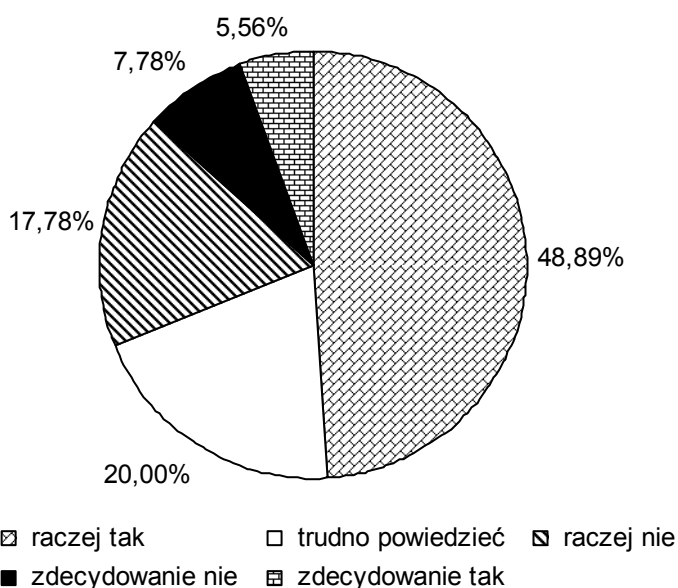
Rys. 2. Przydatność wiedzy zdobytej podczas studiów w pracy
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Na rysunku 3 przedstawiono rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy uważa Pan / Pani, że wybrany kierunek studiów spełnił Pana / Pani oczekiwania (zdecydowanie tak, raczej tak, trudno powiedzieć, raczej nie, zdecydowanie nie)?

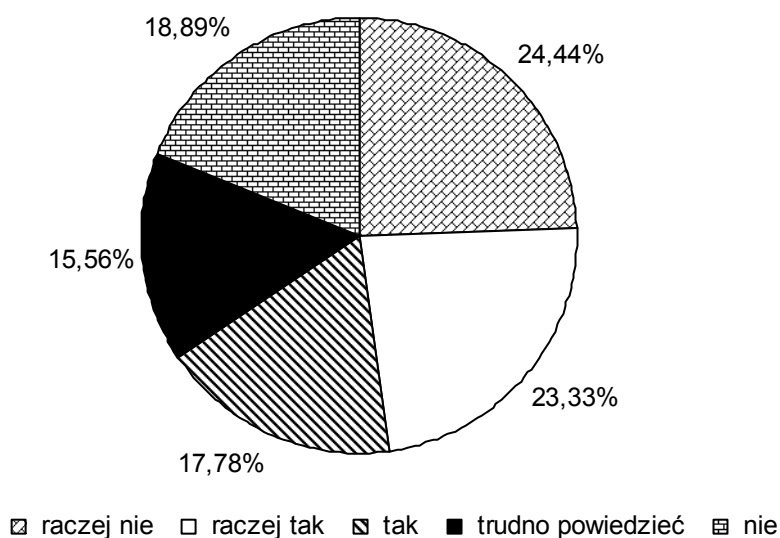
Studenci oraz absolwenci studiów ekonomicznych tym razem mieli ocenić wybrany przez siebie kierunek studiów. Jak się okazało, zaledwie 5 spośród 90 badanych było bardzo zadowolonych z wybranego kierunku studiów, zaś 7 osób uznało, że wybrane przez nie studia zawiodły ich oczekiwania. Dla 16 osób wybrany kierunek kształcenia raczej nie spełniał ich oczekiwań. Jednoznacznie odpowiedzieć na zadane pytania nie potrafiło 18 respondentów, uznając, że trudno jest stwierdzić, czy ich oczekiwania zostały spełnione. Prawie połowa badanych uznała, że wybrany kierunek raczej spełniał ich oczekiwania.

Nasuwa się zatem kolejne pytanie: Czy mając możliwość ponownego wyboru kierunku studiów, wybrałby Pan / wybrałaby Pani ponownie ten sam kierunek / specjalność studiów? Na to pytanie twierdząco odpowiedziało 41% badanych, w tym tylko 16 osób zdecydowanie powtórzyłyby swój wybór, zaś 21 raczej podjęłoby te same studia. W grupie badanych 14 osób nie było w stanie podjąć konkretnej decyzji, zaś 43% uznało, że nie dokonałoby po raz

drugi tego samego wyboru (17 ankietowanych odpowiedziało: zdecydowanie nie, a 22 osoby – raczej nie). Wyniki odpowiedzi na to pytanie zaprezentowano na rys. 4.

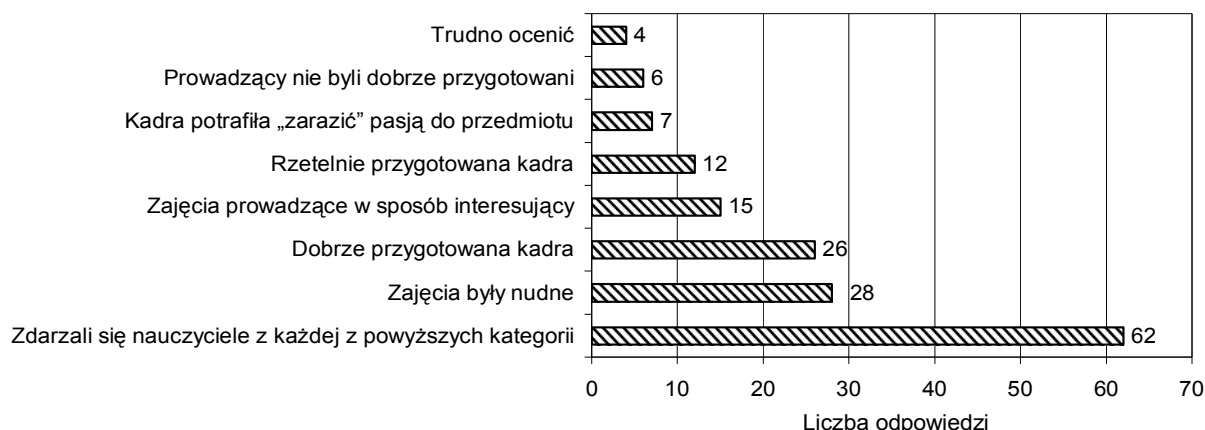
Rys. 3. Ocena oczekiwań dotyczących wybranego kierunku studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 4. Ponowny wybór tego samego kierunku przez studentów i absolwentów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Na opinie studentów i absolwentów mogło mieć wpływ wiele czynników. By lepiej je poznać, poproszono respondentów o ocenę kadry (jej przygotowania, sposobu prowadzenia zajęć), programu studiów, realizowanych przedmiotów. Elementy tej oceny bowiem pojawiają się najczęściej podczas rozmów z ludźmi, którzy kontynuują bądź kontynuowali naukę na uczelniach wyższych, nie tylko na kierunkach ekonomicznych.

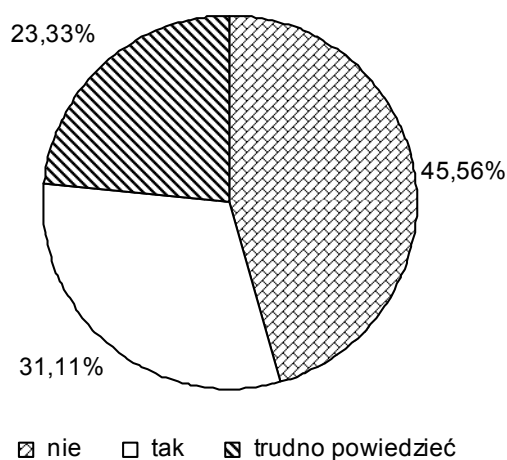
Pytanie 5 brzmiało: Jak ocenia Pan / Pani kadre naukową, z którą zetknął / zetknęła się Pan / Pani w czasie studiów? Ankietowani mieli do wyboru kilka odpowiedzi, spośród których mogli wybrać maksymalnie 3 najlepiej odpowiadające ich ocenom.

Rys. 5. Ocena kadry naukowej, z którą zetnęli się studenci i absolwenci podczas studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W badanej grupie 4% uznało, że trudno jest im ocenić kadre uczelni, z którą się zetnęli podczas studiów, 6,5% badanych odpowiedziało, że zetnęło się z kadra, która nie była dobrze przygotowana, zaś 31% ankietowanych stwierdziło, że zajęcia były nudne. Pozytywnie oceniło przygotowanie nauczycieli akademickich 42% studentów i absolwentów, 16% respondentów stwierdziło, że zajęcia prowadzone były w sposób interesujący. Niecałe 8% badanych spotkało się w czasie studiów z prowadzącymi, którzy potrafili „zarazić” ich swoją pasją do prowadzonego przedmiotu. Zdecydowana większość badanej grupy (prawie 70%) wskazała, że podczas studiów spotkali się z nauczycielami akademickimi pasującymi do wszystkich możliwych kategorii.

Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy uważa Pan / Pani, że program studiów jest przygotowany adekwatnie do kierunku studiów? (tak, nie, trudno powiedzieć) przedstawiono na rys. 6.

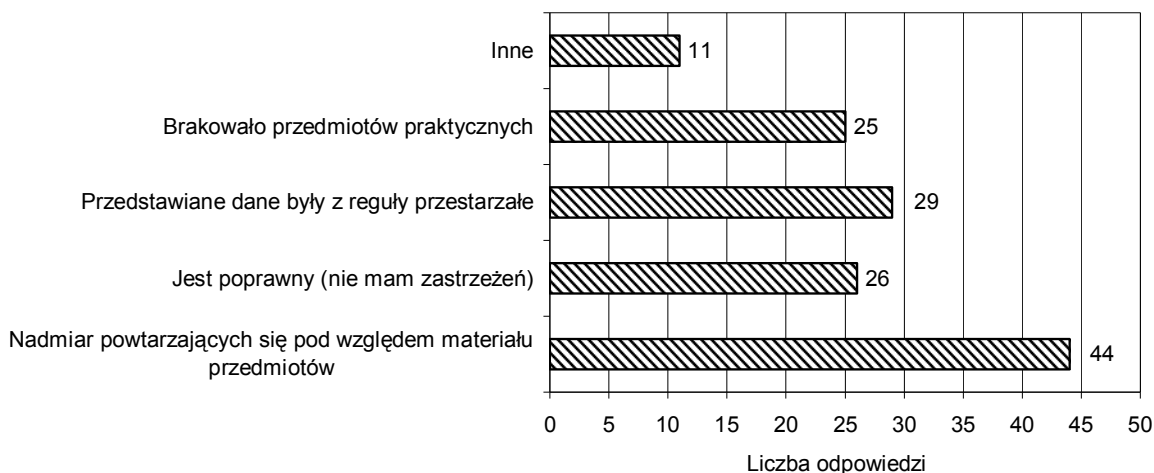
Rys. 6. Ocena przygotowania programu studiów do kierunku studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Na to pytanie aż 41 badanych odpowiedziało przecząco, co stanowi 45,6% odpowiedzi. Twierdząco zaś odpowiedziało 28 ankietowanych. Pozostali zaś uznali, że trudno im powiedzieć, czy programy są przygotowane poprawnie.

Przyczyny takiej oceny pomogły badanym odpowiedzieć na pytanie ankietowe: Jak ocenia Pan / Pani dobór przedmiotów i materiału do kierunku studiów? Respondenci mogli wybrać 3 spośród podanych odpowiedzi, przy czym w przypadku wskazania odpowiedzi: inne oraz: brak przedmiotów praktycznych poproszeni zostali o podanie przykładów.

Prawie połowa badanych wskazała, że w programie studiów były (lub są) przedmioty, które powtarzają się pod względem treści (rys. 7). Niecałe 29% uznało dobór przedmiotów i materiału za poprawny i nie miało do niego zastrzeżeń, 32% ankietowanych stwierdziło, że wiedza i dane przedstawiane na zajęciach są zbyt przestarzałe i nieadekwatne do współczesnych problemów, 28% studentów i absolwentów kierunków ekonomicznych podczas oceny wskazało na brak przedmiotów praktycznych. W tej kategorii, jako uzupełnienie odpowiedzi, ankietowani podawali:

- księgowanie przy użyciu programów komputerowych zamiast na papierze;
- symulacje zarządzania przedsiębiorstwem;
- projektowanie kampanii reklamowych;
- przedmioty związane z wyceną nieruchomości;
- inwestycje na wirtualnej giełdzie;
- statystyki w programie Statystyka zamiast na papierze;
- prowadzenie firmy symulacyjnej;
- prawo dla firm;
- *case study*;
- obsługę programów finansowo-księgowych;
- zbyt małą liczbę ćwiczeń laboratoryjnych.

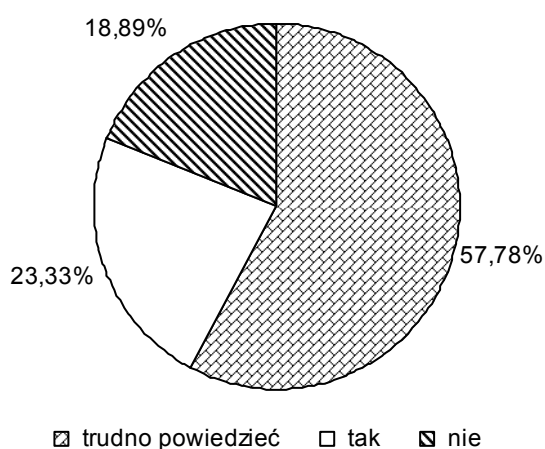
Rys. 7. Ocena doboru przedmiotów i materiału do kierunku studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Wiele spośród powyższych odpowiedzi powtarzało się. W kategorii: inne, którą wskazało 12% badanych, pojawiły się takie zapisy: jak:

- za mało godzin niektórych przedmiotów;

- więcej przedmiotów kierunkowych zamiast ogólnych;
- za dużo ekonomii na informatyce, a za mało informatyki;
- ćwiczenia nie pomagają w praktyce;
- za dużo teorii, a za mało praktyki;
- na zajęciach wielu przedmiotów mówiono o wszystkim po trochu, zamiast skoncentrować się na konkretnych wybranych zagadnieniach;
- stare, nieadekwatne do rzeczywistości, podręczniki;
- wiele niepotrzebnych przedmiotów;
- niektóre przedmioty miały niewiele wspólnego z wybranym kierunkiem studiów.

Spodziejając się zarzutów dotyczących przedmiotów realizowanych na studiach, zadano respondentom kolejne pytanie: Czy brakowało Panu / Pani jakiegoś przedmiotu w planie studiów? Możliwe były odpowiedzi: trudno powiedzieć, nie, tak (jakie?) – rys. 8.

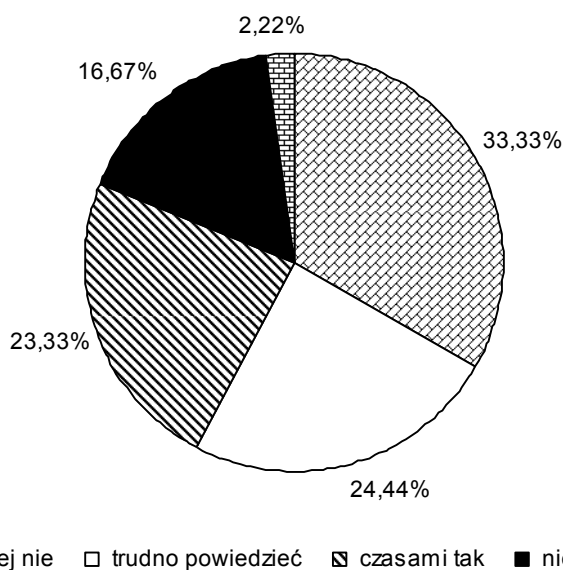

Rys. 8. Brak niektórych przedmiotów w programie studiów
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Spośród badanych 52 osoby uznały, że nie są w stanie stwierdzić, jakich przedmiotów im brakowało, a 17 osób uznało, że nie ma takiego przedmiotu. Ankietowani, którzy wskazali, że w programie studiów brakowało im niektórych przedmiotów, wymienili:

- psychologię (w tym psychologię biznesu);
- coaching;
- bankowość centralną;
- przedmioty powiązane z marketingiem (reklamę, e-marketing współczesny, public relations, pozycjonowanie);
- finanse, prawo i podatki pod kątem założenia własnej firmy;
- historię rachunkowości;
- grafikę komputerową;
- prawdziwą informatykę;
- prawo pracy;
- inwestycje giełdowe w praktyce;
- MSR.

Kolejne pytanie, dotyczące oceny studiów i ich efektów, brzmiało: Czy po zakończeniu studiów odnalezienie się w zagadnieniach ekonomicznych jest dla Pana / Pani problemem? (rys. 9).

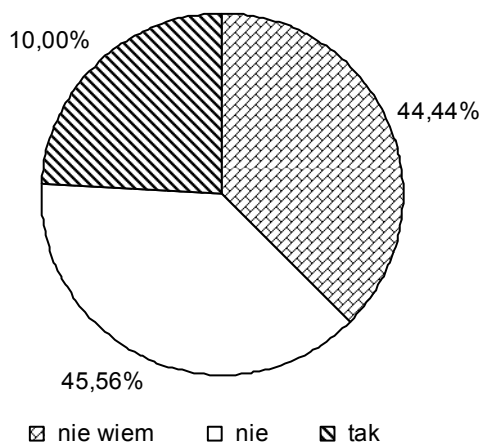
Rys. 9. Odnajdywanie się w zagadnieniach ekonomicznych po ukończeniu studiów na kierunkach ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

W tym wypadku połowa badanych uznała, że dzięki wiedzy zdobytej w czasie studiów zagadnienia ekonomiczne nie stanowią dla nich problemu. Co czwarty badany nie potrafił stwierdzić, czy odnalezienie się w zagadnieniach ekonomicznych jest dla niego trudne czy proste. Zagadnienia ekonomiczne są nadal problemem dla 2 respondentów, zaś 21 osób uznało, że zdarza się, że nie wszystko z tematyki ekonomicznej jest dla nich jasne, w związku z czym nie zawsze odnajduje się w tych zagadnieniach.

Ostatnie 2 pytania pozwoliły stwierdzić, czy badani po ukończeniu studiów zamierzają kontynuować naukę i poszerzać swoją wiedzę w zakresie tematyki ekonomicznej.

Na pytanie: Czy po ukończeniu studiów planuje Pan / Pani podjęcie (lub podjął Pan / podjęła Pani) studiów podyplomowych z nauk ekonomicznych? zaledwie 9 osób odpowiedziało twierdząco.

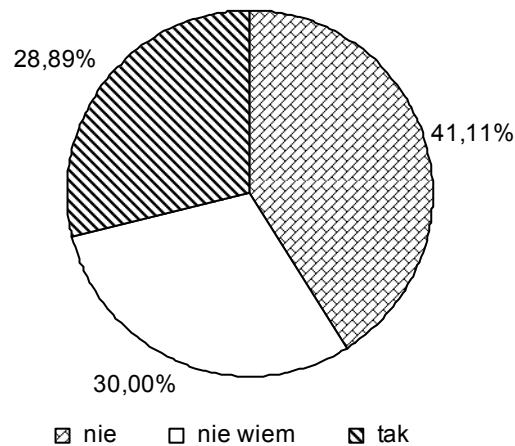
Rys. 10. Plany dotyczące podjęcia studiów podyplomowych z nauk ekonomicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Jako ewentualne kierunki badani wskazali: bankowość, ekonomikę wybranej branży, zarządzanie, podatki, zarządzanie funduszami europejskimi. Uczelnie, na których chcieliby kontynuować naukę na studiach podyplomowych, to: Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu. Zdecydowanie nauki na studiach podyplomowych z dziedzin ekonomicznych nie zamierza kontynuować 41 ankietowanych, zaś 40 respondentów obecnie nie wie, czy takie studia podejmie.

Ostatnie pytanie dotyczyło dalszego rozwoju naukowego studentów i absolwentów kierunków ekonomicznych. Czy planuje Pan / Pani dalszy rozwój w zakresie nauk ekonomicznych? (rys. 11). Na tak sformułowane pytanie odpowiedzi: tak udzieliło 26 osób, nie – 47 badanych, zaś: nie wiem – 27.

Rys. 11. Plany dotyczące dalszego rozwoju naukowego w zakresie nauk ekonomicznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

PODSUMOWANIE

Wyniki przeprowadzonej ankiety wskazują, że warto byłoby, tworząc nowe kierunki, specjalizacje, programy studiów, zapoznać się z oczekiwaniami maturzystów dotyczącymi ich dalszej nauki. Warto przy tym posłuchać również obecnych studentów i absolwentów uczelni, którzy mając już pewne doświadczenia, mogą pomóc w zlikwidowaniu wcześniejszych niedociągnięć w programie studiów. Biorąc pod uwagę obecne wymagania pracodawców, którzy oprócz wykształcenia oczekują od młodych pracowników doświadczenia, warto w programach studiów uwzględnić przedmioty bardziej praktyczne czy nawet stworzyć symulacyjne przedsiębiorstwa, by młodzi ludzie mogli sami sprawdzić, jak teoria przedstawiana na wykładach przekłada się na praktykę, często bowiem brak tego typu przedmiotów jest wskazywany przez badanych. Przygotowując programy studiów, należałoby również konfrontować zakres tematów realizowanych w ramach poszczególnych przedmiotów, by uniknąć powtarzania przekazywanych treści, co powoduje znużenie oraz negatywny odbiór studiów przez młodych ludzi.

Stworzenie programu studiów, który spełniłby oczekiwania większości studentów, nie jest proste, jednakże nie jest czymś niemożliwym, a może w znaczny sposób zwiększyć konkurencyjność oferty uczelni wyższych oraz sprawić, że więcej młodych ludzi zdecyduje się kontynuować naukę na studiach podyplomowych bądź postanowi rozwijać się naukowo.

PIŚMIENNICTWO

Jagoda R. 2009. Ocena programu nauczania przedmiotów związanych z rachunkowością przeprowadzona przez studentów Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego a potrzeby rynku. *Folia Pomer. Univ. Technol. Stetin, Ser. Oeconomica* 273 (56), 63–71.

Statystyka. 1998. Red. J. Hozer. Szczecin, Uniwersytet Szczeciński.